

بررسی صوری و معنایی تکرار در گویش کردی سورانی

محمد راسخ‌مهند (عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا)

مسعود محمدی راد (دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه بوعلی سینا)

چکیده: در این مقاله، ویژگی‌های فرایند تکرار در گویش کردی سورانی بررسی می‌شود و با ساخت تکرار در زبان فارسی، از حیث صوری و معنایی، مطابقت داده می‌شود. از حیث صوری، ساخت تکرار را هم از نظر صرفی و هم از نظر آوایی بررسی می‌کنیم و، از حیث معنایی، مفاهیمی که بیشتر در ساخت تکرار رخ می‌دهند مد نظر است. در این راستا، با استفاده از دیدگاه موراوچیک (۱۹۷۸)، ویژگی‌های صوری و معنایی تکرار را بررسی می‌کنیم و سپس به بیان ویژگی‌های صوری و معنایی این ساخت در سورانی و مقایسه آن با فارسی می‌پردازیم. در پایان، نتیجه می‌گیریم که از حیث ویژگی‌های صرفی ساخت تکرار در دو زبان مثل هم است، از حیث ساخت آوایی، همان‌طور که انتظار می‌رود، در ساخت‌های تکرار دو زبان تفاوت‌هایی وجود دارد و، از حیث ویژگی‌های معنایی، بسامد مفهوم افزایش کمیت در هر دو زبان بیشتر است.

کلیدواژه‌ها: ساخت تکرار، قسمت پایه، انواع تکرار، میزان کمیت، میزان شدت

۱. مقدمه

تکرار^۱ فرایندی صرفی است که بخشی از واژه یا کل آن را تکرار کرده و به پایه متصل می‌کند (راسخ‌مهند ۱۳۸۸). به جای اصطلاح تکرار در فارسی، از **دوگان‌سازی** (زاهدی ۱۳۸۶) و **اتباع** (طباطبایی ۱۳۸۴) نیز استفاده شده است. فرایند تکرار با ارجاع به صورت و معنی ساخته می‌شود، به این معنی که هر یک از اجزای ساخت تکرار، علاوه بر اینکه باید صورت‌های یکسان یا مشابه داشته باشند، باید در یک حوزه معنایی مشابه نیز قرار داشته باشند (موراوچیک ۱۹۷۸). گاهی ممکن است قسمتی از ساخت تکرار از نظر معنایی تهی بوده و معنای آن متأثر از جزء دیگر باشد، مانند پرت و پلا. پلا از نظر معنایی تهی بوده و معنای آن متأثر از معنی پرت است (ثامنی ۱۳۸۸: ۴۵). با این حساب، واژه‌های *papa* در انگلیسی و *papa* در فارسی تکرار نیستند، زیرا هیچ صورت معنی‌داری از *pa* در انگلیسی و با در فارسی نداریم. نام‌آواها نیز از رده تکرار خارج هستند، زیرا هر یک از بخش‌های آن‌ها بی‌معنی است (مانند *شُرشُر*، *شلپ‌شلپ*). همچنین واژه‌های مترادف نیز در رده تکرار قرار نمی‌گیرند؛ به عنوان مثال، ساخت کافی و بس را نمی‌توان تکرار در نظر گرفت، زیرا با اینکه این دو واژه معنی یکسانی دارند، به لحاظ صوری متفاوت‌اند. تکرار را، از حیث ساخت صوری، به دو نوع کامل و ناقص تقسیم کرده‌اند (موراوچیک ۱۹۷۸). در **تکرار کامل** یک سازه (واژه یا گروه نحوی) به طور کامل تکرار می‌شود؛ مثلاً در زبان کردی، *lat lat* «پاره‌پاره»، *d̥ɔr d̥ɔr* «گاه‌گاه». اما در **تکرار ناقص** قسمتی از کلمه پایه تکرار می‌شود؛ مانند *werda perda* «خرت و پرت»، *tko tuk* «پراکنده، اندک». تکرار می‌تواند **پیش‌تکرار**^۲ یا **پس‌تکرار**^۳ باشد. اگر قسمت تکرار شده به قبل از پایه اضافه شود، پیش‌تکرار است؛ مانند *دک و دهن*. اما اگر به پس از پایه اضافه شود پس‌تکرار است؛ مانند کتاب متاب (شقاقی ۱۳۷۹؛ راسخ‌مهند ۱۳۸۸).

در این مقاله، به بررسی ویژگی‌های صوری و معنایی تکرار در گویش کردی سورانی می‌پردازیم و آن را با همین ساخت در زبان فارسی مقایسه می‌کنیم. بیشتر داده‌های ساخت تکرار مربوط به گویش سورانی است؛ در عین حال، بسیاری از ساخت‌های تکرار در این مقاله در بین کردزبانان، با گویش‌های مختلف، مشترک است.

1) reduplication

2) prereduplication

3) postreduplication

در مورد ویژگی‌های معنایی و صوری ساخت تکرار در زبان کردی مطالعات زیادی انجام نشده است. زاهدی (۱۳۸۶) به بررسی این فرایند در زبان اورامی، که نزدیک به کردی است، پرداخته است. وی ویژگی‌های این ساخت را در مقوله‌های اسم، فعل و صفت بررسی کرده است. حیدرپور بیدگلی و شقاقی (۱۳۹۰)، طباطبایی (۱۳۸۴)، ذاکری (۱۳۸۱) و شقاقی (۱۳۷۹) ساخت صوری تکرار را در زبان فارسی بررسی کرده‌اند و راسخ‌مهند (۱۳۸۸) ساخت تکرار را از نظر معنایی بررسی کرده است. در این مقاله، با استفاده از دیدگاه رده‌شناختی موراوچیک (۱۹۷۸) که ساخت تکرار را از نظر صوری و معنایی در زبان‌های مختلف بررسی کرده است، به مطالعه این فرایند در کردی سورانی می‌پردازیم. پس از مقدمه حاضر، در بخش ۲، ساخت صوری تکرار در زبان‌های مختلف از دیدگاه رده‌شناختی معرفی شده و، در بخش ۳، به بررسی ساخت صوری تکرار، از حیث صرفی، در سورانی می‌پردازیم. در بخش ۴، ساخت آوایی تکرار را در سورانی، بررسی می‌کنیم. در بخش ۵، به ساخت معنایی تکرار در سورانی می‌پردازیم. در بخش ۶، ساخت تکرار در سورانی، از حیث صرفی و معنایی، با فارسی مقایسه می‌شود. بخش ۷ نتیجه‌گیری است.

۲. ساخت صوری تکرار در زبان‌های مختلف

گرچه، طبق تعریف، برخی از ساخت‌های زبانی (مانند نام‌آواها، واژه‌های مترادف و ...) در رده تکرار جای نمی‌گیرند، با این حال، تنوع صوری در ساخت‌های تکرار زیاد است. این تنوع‌ها بر اثر چهار عامل به‌وجود می‌آیند:

الف) تنوع صوری سازه‌ای که تکرار می‌شود - از نظر موراوچیک (۱۹۷۸) ویژگی‌های صوری ساخت تکرار را می‌توان به دو صورت بررسی کرد: یکی براساس ویژگی‌های صرفی، مانند اینکه قسمت تکرار شده، پایه یا بخشی از پایه است؛ مثلاً

در زبان لاتین

1. quis
quisquis

چه کسی؟
هرکس

دیگری بر اساس مشخصات آوایی، مانند اینکه کدام واج، هجا یا تکواژ از قسمت پایه تکرار می‌شود؛ مثلاً

در زبان کوئیلو:

2. qax	استخوان
qaqax	استخوان‌ها

در زبان هوسا:

3. suna	اسم
sunanaki	اسامی

در مثال اول، که مربوط به زبان لاتین است، پایه تکرار شده و، در مثال‌های ۲ و ۳، واحد نوایی تکرار شده، که در زبان کوئیلو به قبل از پایه و در زبان هوسا به بعد از پایه اضافه شده است. از نظر موراوچیک (۱۹۷۸) این واحد نوایی لزوماً هجا نیست.

ب) گوناگونی در تعداد تکرار سازه‌ها - این امر به این معنی است که چه تعداد امکان تکرار در دوگان‌سازی وجود دارد؟ تعداد تکرار حدومرز ندارد. طبق تعریف، سازه‌ای که تکرار می‌شود حداقل باید شامل دو نمونه از همان صورت زبانی باشد، اما بررسی زبان‌ها نشان داده که تکرار چندتایی نیز در بسیاری از زبان‌ها وجود دارد؛ مثلاً

در زبان موکیلیس:

4. roar	لرزاندن
roarroar	در حال لرزیدن
roarroarroar	تداوم لرزش

ج) تنوع صوری ناشی از وجود یک قسمت اضافه مانند یک وند یا حذف یک قسمت از ساخت تکرار - بخش اضافه ممکن است هم در تکرار کامل و هم در تکرار ناقص دیده شود و در قسمت تکرار شونده یا پایه یا در حاشیه واژه بیاید؛ مانند

در زبان موکیلیس:

5. sipis	بستن (متعدی)
sipsip	بستن (لازم)

در زبان آگتا:

6. se	یک
sehse	یک‌به‌یک

در زبان آگتا:

7. wer	نهر
walawer	نهر کوچک

در مثال ۵، با حذف هجای آخر (is) از پایه (sipis) و تکرار هجای اوّل (sip) فعل لازم ساخته می‌شود. در مثال ۶، واج h بین پایه و بخش تکرار شده قرار می‌گیرد و، در مثال ۷، واحد نوایی ala بین بخش تکرار شونده (w) و پایه قرار می‌گیرد.

د) ترتیب قرارگیری بخش‌های تکرار شونده در ساخت تکرار - ممکن است قسمت تکرار شونده قبل یا بعد از پایه بیاید، مانند دک و دهن و لباس مباس؛ یا میان قسمت پایه و تکرار شونده تکواژ دستوری قرار گیرد، مانند سال‌به‌سال؛ یا قسمت تکرار شونده در داخل قسمت پایه بیاید، مثلاً در زبان کوئیلو:

8. tuo'yo	برف
tutko'yo	برف موجود در اینجا و آنجا

در مثال ۸، بعد از هجای اوّل (tu) همخوان اوّل (t) تکرار می‌شود و واج /k/ بعد از آن اضافه می‌شود.

۳. ساخت صرفی تکرار در سورانی انسانی و مطالعات فریبشی

همان‌گونه که گفته شد، ساخت صوری تکرار، از حیث صرفی، به دو نوع تکرار کامل و تکرار ناقص تقسیم می‌شود. تکرار کامل و تکرار ناقص در زیرمجموعه خود دارای انواعی هستند: در سورانی، تکرار کامل را می‌توان به تکرار کامل نافزوده، تکرار کامل میانی و تکرار کامل پایانی تقسیم کرد و تکرار ناقص را می‌توان به تکرار ناقص پیشوندی و تکرار ناقص پسوندی تقسیم کرد.

فرایند تکرار کامل نافزوده - در این فرایند، یک سازه به طور کامل تکرار می‌شود؛ مانند

9. tika tika	تکه‌تکه
10. d̄ɔr d̄ɔr	گاه‌گاه

11. bra bra کم‌کم
12. dɒna dɒna دانه‌دانه

فرایند تکرار کامل میانی - در این فرایند، یک وند یا حرف اضافه بین قسمت پایه و قسمت تکرارشونده قرار می‌گیرد؛ مثال:

— همراه با پسوند -a:

13. ʃala ʃal لنگان‌لنگان
14. ferta fert فرت‌وفرت
15. χɒwa χɒw تنبلی و شل‌بازی

— همراه با حرف اضافه:

16. mɒŋ wa mɒŋ ماه‌به‌ماه
17. sɒt na sɒt یک‌سال‌درمیان
18. ʃɒn ba ʃɒn دوشادوش هم

— همراه با پسوند -DW:

19. peʃtɒw peʃt نسل‌درنسل
20. lipɒw lip مالامال
21. peʃtɒw peʃt پیچ‌درپیچ
22. ranɒw ranɒw رنگارنگ

فرایند تکرار کامل پایانی - در این فرایند، قسمت تکرارشونده بعد از پایه قرار می‌گیرد و پس از این دو وند می‌آید؛ مانند

23. χez χezakɒni سرسره‌بازی
24. bɒz bɒzɒn جست‌وخیز
25. qɒʃ qɒʃɒni شاخ‌به‌شاخ شدن
26. dʒɒr dʒɒre گاه‌گاهی

فرایند تکرار ناقص پیشوندی - در این فرایند، قسمت تکرارشونده به صورت ناقص

قبل از قسمت پایه قرار می‌گیرد؛ مانند

27. qerm o qɒt اعتراض بیجا کردن
28. tap o tuz گرد و غبار
29. keto kwer کورمانند
30. kein o bein ارتباط و پیوند

فرایند تکرار ناقص پسوندی - در این فرایند، قسمت تکرارشونده به صورت ناقص، پس از قسمت پایه می‌آید؛ مانند

31. lato pat	لت و پار
32. qəto qiy	قیل و قال
33. fəχo dəχ	کوه و کمر
34. briska brisk	درخشش پیاپی
35. pala pal	عجله زیاد

در ادامه این بخش به بررسی پایه ساخت تکرار در مقوله‌های واژگانی مختلف در کردی سورانی می‌پردازیم.

الف) تکرار اسم:

36. tap o tuz	گرد و غبار
37. peftəw peft	نسل درنسل
38. mər o mur	مار و انواع خزندگان
39. fəχo dəχ	کوه و کمر
40. tʃəto tʃot	چاله چوله

ب) تکرار فعل:

41. becre nacre	بشه نشه
42. betawe natawe	خواهی نخواهی

ج) تکرار صفت:

43. lato pat	درب و داغون
44. tɛcaɪ pɛcaɪ	درهم آمیخته
45. ləto lut	اوباش
46. ləto pət	بی‌سروزیان، خاموش
47. pən o pər	بسیار عریض
48. keto kwer	کورمانند
49. reko pek	مرتب و منظم

د) تکرار قید:

50. χəwa χəw	تنبلی و شل‌بازی
51. jawɔʃ jawɔʃ	آهسته آهسته

52. tersa ters	ترس ترسان
53. fra fra	بسیار بسیار
54. d̄z̄ɒr d̄z̄ɒr	گاه‌گاه
55. bra bra	کم کم
56. pala pal	عجله زیاد

در بقیه مقولات واژگانی، مثل طبقه حروف اضافه، تکرار وجود ندارد.

۴. ساخت آوایی تکرار در سورانی

اگر ساخت صوری تکرار را طبق ویژگی‌های آوایی بررسی کنیم، در آن صورت، در تکرار ناقص یک واج، هجا یا بخشی از زنجیره آوایی تکرار می‌شود. در این بخش، ساخت تکرار را در سورانی، از حیث اینکه کدام واج، هجا یا واحد نوایی از قسمت پایه تکرار می‌شود، بررسی می‌کنیم.

— تکرار همخوان آغازین (c-):

57. ʃelʉ ʃol	سست و بی حال
(از نظر معنایی تهی) ʃol + u + ʃel «سست»	
58. pɒn o pɒr	بسیار عریض
(از نظر معنایی تهی) pɒr + o + pɒn «پهن»	
59. tap o tuz	گرد و غبار
(از نظر معنایی تهی) tap + o + tuz «غبار»	
60. t̄ʃɒt̄o t̄ʃɒt̄	چاله چوله
(از نظر معنایی تهی) t̄ʃɒt̄ + o + t̄ʃɒt̄ «چاله»	

— تکرار همخوان + واکه آغازین (cv-):

61. hɒro hɒd̄ʒ	شلوغ و بازیگوش
(از نظر معنایی تهی) hɒd̄ʒ + o + hɒr «شلوغ»	
62. hɒto hɒwɒr	داد و فریاد
(در اینجا بی معنی) hɒt + o + hɒwɒr «داد و فریاد»	

— تکرار همخوان + واکه + همخوان آغازین (-cvc):

63. pala pal عجله زیاد
(از نظر معنایی تهی) pala + pal «عجله»
64. gota got شایعه
(از نظر معنایی تهی) gota + got «گفت»
65. kɔwa kɔw سوزش پیایی پوست
(از نظر معنایی تهی) kɔwa + kɔw «سوزش پوست»

— تکرار واکه + همخوان پایانی (-vc):

66. ʃɔχo dɔχ کوه و کمر
(از نظر معنایی تهی) ʃɔχ + o + dɔχ «کوه و کمر»
67. ʔɔwo tɔw آب و تاب
(از نظر معنایی تهی) ʔɔw + o + tɔw «آب»
68. lato pat درب و داغون
(از نظر معنایی تهی) lat + o + pat «داغون»
69. keʒo weʒ گیج و منگ
(از نظر معنایی تهی) keʒ + o + weʒ «گیج»

— تکرار واکه + همخوان + واکه پایانی (-vcv):

70. reza peza خرت و پرت
(از نظر معنایی تهی) reza + peza «خرده وسایل»
71. ʃaqa baqa قطعه قطعه
(از نظر معنایی تهی) ʃaqa + baqa «از بالا به دو نیم شکافته»

— تکرار واکه + همخوان + واکه + همخوان پایانی (-vcvc):

72. tekaʔ pekaʔ درهم آمیخته و نامرتب
(از نظر معنایی تهی) tekaʔ + pekaʔ «درهم آمیخته»
73. ʃerem berem سخن یاوه و مفت
(از نظر معنایی تهی) ʃerem + berem «سخن یاوه»

— تکرار واکه + همخوان + همخوان + واکه پایانی (-vccv):

74. werda perda خرت و پرت
(از نظر معنایی تهی) werda + perda «خرت و پرت»
75. fendî mendi مکر و نیرنگ
(از نظر معنایی تهی) fendî + mendi «مکر»

۵. ساخت معنایی تکرار در سورانی

موراوچیک (۱۹۷۸) معتقد است که تکرار در زبان‌های مختلف معانی شبیه به هم دارد. وی دو نکته کلی را در مورد معنی تکرار بیان می‌کند. نخست اینکه معنی ساخت تکرار شامل و دربرگیرنده ساخت غیرتکراری نیز می‌شود، مثلاً ساخت *pon o por* «بسیار عریض» در کردی شامل معنی *pon* «پهن» نیز می‌شود؛ اما عکس این رابطه صدق نمی‌کند، یعنی معنی *pon* شامل و دربرگیرنده *pon o por* نمی‌باشد. نکته دوم اینکه ساخت‌های تکرار معنی‌هایی به دست می‌دهند که، گاهی اوقات، در تقابل با همدیگر قرار دارند مانند بزرگ‌نمایی و تصغیر در زبان فارسی؛ مثال:

آش‌ولاش (بزرگ‌نمایی)، ریزه‌میزه (تصغیر)

به طور کلی، از نظر معنایی، در ساخت تکرار مفاهیم افزایش کمیت^۱، کاهش کمیت^۲، افزایش شدت^۳ و کاهش شدت^۴ وجود دارد که، از این میان، برجسته‌ترین معنی حاصل از فرایند تکرار مفهوم افزایش کمیت است. افزایش کمیت را می‌توان هم به‌عنوان افزایش مشارکت‌کنندگان در عمل و هم افزایش عمل در نظر گرفت. مثلاً ساخت بزنبزن، در فارسی، مفهوم افزایش شرکت‌کنندگان در عمل را می‌رساند و ساخت بشکن‌بشکن مفهوم افزایش عمل را می‌رساند و از نظر موراوچیک (۱۹۷۸)، افزایش عمل با تکرار فعل انجام می‌شود. در مقابل مفهوم افزایش کمیت مفهوم کاهش کمیت وجود دارد که در ساخت تکراری *bekre nakre* «بشه نشه»، *becre* «شدن»، *nakre* «نشدن» مشهود است؛ به این ترتیب که معنی ساخت تکراری کمیت کمتری را نسبت به معنی

1) augmentation

2) diminution

3) intensification

4) attenuation

پایه bekre دربردارد. در ساخت‌های تکراری، مفاهیم افزایش شدت و کاهش شدت نیز وجود دارد. مفهوم افزایش شدت به این معنی است که ساخت تکرار کامل‌تر و با تأثیر بیشتری انجام می‌پذیرد؛ مانند ساخت داغ‌داغ، در فارسی، و ساخت fra fra، در کردی، به معنی «بسیار بسیار». معنی کاهش شدت را نیز می‌توان در ساخت bra bra «کم‌کم» درک کرد که، در آن، ساخت تکرار شدت کمتری نسبت به پایه bra «کم» دارد. کاجیتانی (۲۰۰۵) نیز به بررسی معنایی ساخت تکرار در شانزده زبان مختلف پرداخته است. وی نتیجه می‌گیرد که، اگر در زبانی مفاهیم کاهش کمیت و کاهش شدت با ساخت تکرار بیان شود، پس می‌توان افزایش کمیت و افزایش شدت را نیز با ساخت تکرار نشان داد؛ همچنین مفهوم افزایش کمیت بیشتر از افزایش شدت و مفهوم کاهش شدت بیشتر از کاهش کمیت رخ می‌دهد و دلیل آن را اصل تصویرگونگی و درک برابر گویشوران می‌داند، به این معنی که، از آنجایی که در ساخت تکرار ما با افزایش صورت‌های زبانی مواجه هستیم، بیان تکرار در مفاهیم افزایش کمیت و افزایش شدت برای مردم آسان‌تر از به‌کارگیری این ساخت برای مفاهیم کاهش کمیت و کاهش شدت است (تصویرگونگی) و در توضیح اینکه چرا کاهش کمیت به منزله کاهش شدت است، ناخوشایند بودن بیان کاهش کمیت را با افزایش صورت‌های زبانی عنوان می‌دارد (ص ۱۰۲). وی، در پایان، نتیجه می‌گیرد که وجود مفهوم افزایش شدت در یک زبان نشان‌دهنده افزایش کمیت است و وجود مفهوم کاهش کمیت نشان‌دهنده کاهش شدت.

در ادامه، با استفاده از دیدگاه موراوچیک (۱۹۷۸)، به بررسی ساخت معنایی تکرار در چهار طبقه افزایش کمیت، کاهش کمیت، افزایش شدت و کاهش شدت در کردی سورانی می‌پردازیم.

الف) افزایش کمیت:

76. werda perda	خرت و پرت
77. rangow rang	رنگارنگ
78. mto hto	خانه و کاشانه
79. baj baj	تقسیم کردن

80. peʃtəw peʃt	نسل در نسل
81. qotʃ qotʃəni	شاخ به شاخ شدن
82. sət ba sət	سال به سال
83. tap o tuz	گرد و غبار
84. kein o bein	رابطه و ارتباط

(ب) افزایش شدت:

85. hərə hərə	بسیار شلوغ
86. tersa ters	ترس زیاد
87. fra fra	بسیار بسیار
88. lato pat	درب و داغون
89. pəno pə	بسیار عریض
90. lipəw lip	مالامال
91. ʔəwo təw	آب و تاب
92. nəʔa nəʔ	نالۀ بسیار

(ج) کاهش کمیت:

93. betawe natawe	خواهی نخواهی
94. bekre nakre	بشه نشه
95. d̪əʔr d̪əʔr	گاه‌گاه

(د) کاهش شدت:

96. ʃela ʃel	نرم نرمک
97. bra bra	کم کم
98. jawdʃ jawdʃ	آهسته آهسته

در میان داده‌های سورانی نیز مفهوم افزایش کمیت در میان معانی ساخت‌های تکرار بیشتر مشهود است.

۶. مقایسه تکرار در سورانی و فارسی

در این بخش، به مقایسه ساخت تکرار از نظر صرفی، آوایی و معنایی در سورانی و فارسی می‌پردازیم. از حیث صرفی در فارسی (نک: شقاقی ۱۳۷۹) تکرار کامل و تکرار

ناقص دیده می‌شود و زیرمجموعه‌های این دو در فارسی، از نظر صرفی با داده‌های تکرار در سورانی یکسان است. در تالشی و گیلکی نیز تکرار کامل و تکرار ناقص دارای همین انواع هستند (ثامنی ۱۳۸۸). همچنین ساخت تکرار در مقوله‌های واژگانی اسم، فعل، صفت و قید در هر دو زبان وجود دارد، اما در طبقه حروف اضافه وجود ندارد. در سورانی، وقتی مقوله پایه فعل باشد، شاهد کمترین تعداد تکرار هستیم. در فارسی، تعداد تکرار در مقوله‌های قید و فعل از اسم و صفت کمتر است (راسخ‌مهند ۱۳۸۸). بررسی ساخت آوایی تکرار در سورانی و فارسی نشان‌دهنده این است که دو زبان در اینکه کدام واج، هجا یا واحد نوایی تکرار شود اشتراکاتی دارند، از جمله تکرار -c، -cv، -vc، -vcv و -vcvc (به ترتیب، در فارسی، مثل نک و نال، دک و دهن، شیک و پیک، قاطی پاطی، کتاب متاب)، که در بخش تکرار شونده ساخت‌های تکراری هر دو زبان کاربرد زیادی دارند. با وجود این، در فارسی، تکرار -vcc، -vcvc و -vcvcv (به ترتیب چرت و پرت، شندر پندر، الکی پلکی) در بخش تکرار شونده ساخت تکرار وجود دارد که در سورانی دیده نمی‌شود و، در سورانی، تکرار -cvc در بخش تکرار شونده وجود دارد، در حالی که، در فارسی، این واحد نوایی در بخش تکرار شونده دیده نمی‌شود.

همچنین بررسی ساخت تکرار از نظر معنایی نشان می‌دهد که مفهوم افزایش کمیت در این دو زبان در ساخت‌های تکرار بیشتر رخ می‌دهد، که با داده‌های رده‌شناختی کاجیتانی (۲۰۰۵) نیز مطابقت دارد.

۷. نتیجه‌گیری

در این مقاله، با استفاده از دیدگاه موراوچیک (۱۹۷۸) ویژگی‌های صوری و معنایی ساخت تکرار در کردی سورانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. از نظر ویژگی‌های صرفی، تکرار کامل و تکرار ناقص و انواع این دو در این گویش نشان داده شد. از نظر آوایی، نشان دادیم کدام بخش از قسمت پایه (واج، هجا، واحد نوایی) بیشتر در قسمت تکرار شونده می‌آید. بررسی ساخت تکرار از نظر معنایی در سورانی نشان می‌دهد مفهوم افزایش کمیت بیشتر در ساخت تکرار رخ می‌دهد.

منابع

- ثامنی، شهناز، ۱۳۸۸، بررسی ساختار و معنای صورت‌های دوگان‌ساخته در گویش‌های سواحل جنوبی دریای خزر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه بوعلی‌سینا، همدان.
- حیدرپور بیدگلی، تهمینه و شقاقی، ویدا، ۱۳۹۰، «رویکرد نظریه‌بهبینگی به فرایند تکرار با نگاهی بر واژه‌های مکرر فارسی»، *مجله پژوهش‌های زبان‌شناسی*، س ۳، ش ۱، ص ۴۵-۶۶.
- ذاکری، مصطفی، ۱۳۸۱، *اتباع و مهملات در زبان فارسی*، تهران.
- راسخ‌مهند، محمد، ۱۳۸۸، «بررسی معنایی تکرار در زبان فارسی»، *مجله زبان‌شناسی*، س ۲۳، ش ۱، ص ۶۵-۷۴.
- زاهدی، محمدصدیق، ۱۳۸۶، «مضاعف‌سازی (تکرار) در گویش اورامی»، *مجله زبان‌شناسی*، س ۲۲، ش ۱، ص ۹۳-۹۸.
- شقاقی، ویدا، ۱۳۷۹، «فرایند تکرار در زبان فارسی»، *مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس زبان‌شناسی نظری و کاربردی*، ج ۱، به کوشش سیدعلی میرعمادی، ص ۵۱۹-۵۳۴.
- طباطبایی، علاءالدین، ۱۳۸۴، «اتباع»، *دانشنامه زبان و ادب فارسی*، ج ۱، به سرپرستی اسماعیل سعادت، تهران، ص ۲۰۳-۲۰۵.

Kajitani, M., 2005, "Semantic Properties of Reduplication among the World's Languages", *LSO Working Papers in Linguistics*, vol. 5: *Proceedings of WIGL*, pp. 93-106.

Moravcsik, E., 1978, "Reduplicative Constructions", *Universals of Human Language*, vol. 3: *Word Structure*, ed. J. H. Greenberg, Stanford, pp. 297-334.